

TƯƠNG QUAN SỨC MẠNH TỔNG HỢP CỦA NGA, TRUNG QUỐC HIỆN NAY VÀ NHỮNG NĂM TỚI

TS. Đỗ Minh Cao
Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Năm 2006 là năm nước Nga ở Trung Quốc và năm 2007 sẽ là năm Trung Quốc ở nước Nga. Những năm gần đây quan hệ Nga-Trung được đánh giá là tốt đẹp nhất trong lịch sử¹. Để cùng nhau phát triển², các nhà bác học hai nước đã có những nghiên cứu khoa học cơ bản làm cơ sở cho quan hệ lâu dài giữa hai nước lớn láng giềng.

Bài viết này nêu một số quan điểm mới về tương quan sức mạnh tổng hợp của Nga và Trung Quốc hiện nay và những năm tới để thấy rõ vị thế của từng nước trong mối quan hệ hai bên vào những thời điểm lịch sử khác nhau.

1. Khái niệm sức mạnh tổng hợp của quốc gia

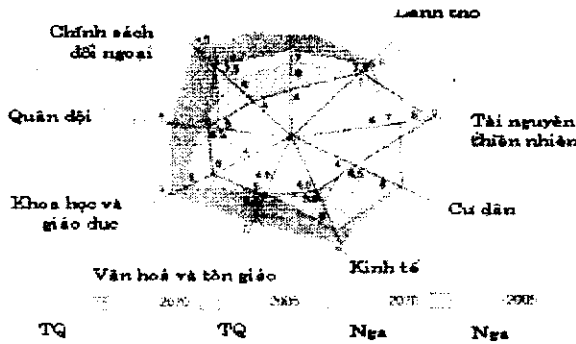
Các nhà bác học thế giới, trong đó có các nhà bác học Nga và Trung Quốc, hiện nay thường áp dụng phương pháp nghiên cứu liên ngành trong các nghiên cứu khoa học xã hội. Toán học và những khoa học chính xác được dùng để cụ thể hoá sức mạnh tổng hợp của một quốc gia cụ thể theo từng thời kỳ lịch sử nhất định. Phương pháp định tính kết hợp định lượng nâng cao chất lượng công trình nghiên cứu và mở ra trước mắt độc giả bức tranh cụ thể về một lĩnh vực thường được cho là trừu tượng như khoa học xã hội mà lịch sử, văn hoá, chính trị v.v.. là những bộ phận cấu thành quan trọng. Sức mạnh tổng hợp của một quốc gia, cụ thể là của Nga và Trung Quốc, cũng được biểu thị rõ ràng bằng một biểu đồ (xem biểu đồ).

¹ Đỗ Minh Cao. Trung-Nga: đối tác chiến lược trên tầm cao mới. Thông báo Hội thảo khoa học Đánh giá phát triển Trung Quốc năm 2005 và dự báo năm 2006. Viện Nghiên cứu Trung Quốc. 2006.

² Kuzyk B.N., Titarenko M.L. *Trung Quốc - Nga 2050: Chiến lược cùng phát triển*. M., 2006 (Tiếng Nga).

Biểu đồ dự báo phát triển sức mạnh Nga- Trung

DỰ BÁO PHÁT TRIỂN SỨC MẠNH NGA - TRUNG QUỐC

Nguồn: Kuzyk B.N., Titarenko M.L. *Trung Quốc-Nga 2050: Chiến lược cùng phát triển. M., 2006, tr. 16.*

Các nhà bác học Nga và Trung Quốc đưa ra 9 tham số cơ bản, mỗi tham số được quy định điểm (chỉ số) từ yếu đến mạnh - từ 1 đến 10. Chỉ số trung bình của 9 tham số này chính là “sức mạnh tổng hợp” của một quốc gia (xem bảng 1).

Bảng 1: Đánh giá sức mạnh tổng hợp quốc gia (điểm)

Quy chế Nhà nước	Cấp độ (giá trị các con số)		
	Dưới trung bình	Trung bình	Trên trung bình
Siêu cường	8	9	10
Cường quốc	5	6	7
Quốc gia khu vực	2	3	4
Nước nhược tiểu	1		

Bảng trên cho thấy có 4 quy chế nhà nước được các nước trên thế giới cùng chấp nhận. Mỗi một quy chế được chia làm 3 cấp độ thấp, trung bình và cao. Thí dụ, một nước được coi là siêu cường phải có chỉ số sức mạnh tổng hợp từ 8 đến 10, trong đó: nếu là 8 điểm thì đó là một siêu cường ở mức ban đầu (thấp), nếu là 9 điểm là nước siêu cường trung bình còn 10 điểm là nước siêu cường cấp cao.

Điều này được áp dụng để phân tích so sánh tương quan sức mạnh tổng hợp Nga-

Trung trong những thời điểm lịch sử được lựa chọn.

2. Tương quan Nga - Trung thời điểm 2005

9 tham số chính nhằm đánh giá sức mạnh tổng hợp của một quốc gia là: quản lý, lãnh thổ, tài nguyên thiên nhiên, cư dân, kinh tế, văn hoá và tôn giáo, khoa học và giáo dục, quân đội và chính sách đối ngoại.

Bức tranh tương quan Nga- Trung vào thời điểm 2005 được thể hiện ở bảng 2.

Bảng 2 : So sánh sức mạnh tổng hợp Nga-Trung năm 2005

	Quản lý	Lãnh thổ	Tài nguyên thiên nhiên	Cư dân	Kinh tế	Văn hoá và tôn giáo	Khoa học và giáo dục	Quân đội	Chính sách đối ngoại	Trung bình
Nga	4	7	9	4,5	4,5	5,5	6	5,5	4	5,5
Trung Quốc	7	7,5	8	8,5	8	5	4	5	7,5	6,6

Từ bảng 2 dễ dàng thấy được chỉ số trung bình – sức mạnh tổng hợp của Nga năm 2005 là 5,5 và của Trung Quốc là 6,6. Dựa vào bảng 1 ta thấy vào thời điểm 2005, nước Nga là một cường quốc gần ở mức trung bình, trong khi Trung Quốc đã là một cường quốc gần ở mức cao. Đó là mốc để Trung Quốc sẵn sàng chuyển sang một quy chế nhà nước mới cao hơn: một siêu cường.

Điều này quan trọng ở chỗ, các chính khách và các nhà lập chính sách cần phải biết để có cơ sở đưa ra những chính sách đối nội, đối ngoại hợp lý để phát triển đất nước và dễ dàng cư xử trong quan hệ với nước đối tác.

Các nhà khoa học và chính giới Nga hiểu rất rõ điều này. Trong cuốn Niên giám Trung Quốc 2004-2005, đồng tình với quan điểm trên, Viện sĩ Viện Hàn lâm khoa học Nga Titarenko M.L viết: *“Mặc dù theo thói quen, một số chính trị gia Nga và phương Tây nhiều khi vẫn coi Cộng hoà nhân dân Trung Hoa là một cường quốc khu vực, nhưng trên thực tế Trung Quốc đã là một*

cường quốc toàn cầu có ảnh hưởng ngày càng lớn”³.

Trên thực tế, vào thời điểm năm 2005, số liệu của các tham số chỉ rõ nước Nga chỉ vượt Trung Quốc ở 3 tham số là tài nguyên thiên nhiên, văn hoá và tôn giáo, quân đội. Tuy nhiên sự chênh lệch cũng không lớn lắm, tương đương là 9 so với 8; 5,5 so với 5 và 5,5 so với 5. Những tham số còn lại Trung Quốc vượt xa so với nước Nga, thí dụ quản lý là 7 so với 4 và chính sách đối ngoại là 7,5 so với 4. Có nghĩa là trong khi nước Nga đang ở mức quốc gia khu vực thì Trung Quốc đã ở mức cường quốc cấp cao có thể chuyển sang quy chế siêu cường.

Trước khi có những nhận xét, cần xem xét tương quan Nga – Trung trong thời điểm xa hơn chút nữa về tương lai theo những số liệu dự báo của các nhà khoa học.

3. Tương quan Nga- Trung thời điểm 2070

Giống như phần trên, dựa vào bảng 3 có thể thấy rõ mối tương quan giữa hai nước láng giềng này.

³ *Cộng hoà nhân dân Trung Hoa 2004-2005: chính trị, kinh tế, văn hoá.* M., 2005, tr.6.

Bảng 3 : So sánh sức mạnh tổng hợp Nga-Trung năm 2070

	Quản lý	Lãnh thổ	Tài nguyên thiên nhiên	Cư dân	Kinh tế	Văn hoá và tôn giáo	Khoa học và giáo dục	Quân đội	Chính sách đối ngoại	Trung bình
Nga	6	7	8	4	5,5	4,5	8	6	6	6,6
Trung Quốc	9	8	6	8	9	7	9	8	9,5	8,1

Bảng này cũng dễ dàng chỉ ra được số liệu trung bình 9 tham số (sức mạnh tổng hợp của quốc gia) của nước Nga thời điểm 2070 là 6,6 còn của Trung Quốc thời điểm này là 8,1.

Như vậy, sau hơn 60 năm nữa vị thế của nước Nga trên trường quốc tế mới chỉ bằng vị thế của Trung Quốc trên trường quốc tế vào năm 2005 (6,6 – gần mức cường quốc bậc cao) còn vị thế của Trung Quốc lúc đó trên trường quốc tế đã ở nhóm siêu cường.

Điều nổi bật ở đây là vào năm 2070 hầu hết số liệu các tham số của Trung Quốc đều cao hơn của Nga, trừ tài nguyên thiên nhiên. Hơn nữa sự chênh lệch này là rất lớn.

Một thí dụ trong tham số “cư dân” chỉ rõ: trong khi nước Nga còn ở mức quốc gia khu vực với chỉ số 4 thì Trung Quốc với chỉ số 8 đã ở mức siêu cường thấp, so với Nga cao hơn 2 bậc về quy chế quốc gia. Bảng 4 về tham số “cư dân” dưới đây chỉ rõ sự chênh lệch đáng quan ngại này.

Bảng 4: Ý nghĩa chỉ số quy chế quốc gia theo tham số “cư dân”

Quy chế quốc gia	Đánh giá, điểm	Đặc điểm
Siêu cường	8-10	Không dưới 5% cư dân nổi tiếng thế giới
Cường quốc	5-7	Từ 2 đến 5% cư dân nổi tiếng thế giới
Quốc gia khu vực	2-4	Từ 0,5 đến 2% cư dân nổi tiếng thế giới
Nước nhược tiểu	1	Dưới 0,5% cư dân nổi tiếng thế giới

Như vậy đến năm 2070, chỉ có tối đa 2% cư dân Nga nổi tiếng thế giới, còn Trung Quốc tối thiểu đã có tới 5% cư dân nổi tiếng thế giới. Suy ra, từ trên 1,5 tỷ dân Trung Quốc sẽ có tới 75 triệu người nổi tiếng thế giới, có nghĩa là Trung Quốc sẽ có tới 75

triệu những người tài danh trong mọi lĩnh vực của cuộc sống.

Về quân đội hay rộng hơn là về quân sự, Trung Quốc cũng vượt trội hơn so với Nga rất nhiều (bảng 5).

Bảng 5: Ý nghĩa chỉ số quy chế quốc gia theo tham số “quân đội”

Quy chế quốc gia	Đánh giá, điểm	Đặc điểm
Siêu cường	8-10	Nước có quân đội có tác động quyết định tới việc hình thành cân bằng lực lượng thế giới.
Cường quốc	5-7	Quân đội có ý nghĩa trong cân bằng lực lượng thế giới và có ảnh hưởng đáng kể tới việc hình thành cân bằng châu lục.
Quốc gia khu vực	2-4	Nước có ảnh hưởng đáng kể tới cân bằng lực lượng trong một vùng.
Nước nhược tiểu	1	Nước yếu kém về lực lượng so với các nước láng giềng trong vùng.

Bảng trên cho thấy lực lượng quân sự Nga khi đó cũng chỉ dừng lại ở mức khu vực, còn lực lượng quân sự của Trung Quốc đã ở tầm toàn cầu.

Một điều nổi bật khác là sự phát triển của Trung Quốc trở thành siêu cường là rất đồng đều, số liệu các tham số hầu như gần bằng nhau, biểu đồ phát triển sức mạnh tổng hợp dần trở thành hình tròn đều. Ngược lại, sức mạnh tổng hợp của Nga là chênh lệch lớn giữa các tham số, biểu đồ sức mạnh tổng hợp của Nga là một hình đa giác méo mó và không cân đối.

4. Mấy nhận xét

So sánh tương quan sức mạnh tổng hợp của nước Nga và Trung Quốc từ những năm đầu thế kỷ XXI, cụ thể là từ năm 2005, cho thấy, sau gần 3 thập kỷ cải cách mở cửa Trung Quốc đã tiến bộ vượt bậc và vượt lên, mạnh hơn rất nhiều so với nước Nga láng giềng.

Thời gian càng về sau, vào năm 2070 và những năm cuối thế kỷ XXI, sự phát triển của Trung Quốc luôn đạt tốc độ cao và bỏ xa nước Nga. Do vậy, vị thế và vai trò của Trung Quốc trên trường quốc tế cao hơn rất nhiều

so với Nga. Trung Quốc sẽ thay thế nước Nga, có ảnh hưởng ngày càng quan trọng trong phát triển thế giới.

Trong quan hệ hai nước, vị thế và tiếng nói của Trung Quốc trong việc giải quyết các vấn đề song phương và sau đó là đa phương đều nghiêng về đất nước Vạn lý trường thành.

Hiểu rõ điều này, cả hai nước sẽ có được cách tiếp cận tốt nhất để đẩy quan hệ của hai bên lên mức tốt nhất và tìm ra phương thức tối ưu để cùng phát triển.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Thông báo Hội thảo khoa học Đánh giá phát triển Trung Quốc năm 2005 và dự báo năm 2006. Viện Nghiên cứu Trung Quốc. 2006.
2. Kuzyk B.N., Titarenko M.L. *Trung Quốc-Nga 2050: Chiến lược cùng phát triển*. M., 2006 (Tiếng Nga).
3. *Cộng hòa nhân dân Trung Hoa 2004-2005: chính trị, kinh tế, văn hoá*. M., 2005 (Tiếng Nga).
4. Tạp chí Nghiên cứu Trung Quốc: các số năm 2006.